

ADALET VE TIP

Yazan: Dr. Cahit ÖZEN

Adalet sosyal ve medenî hayatın temelidir. Hukukun gücü, cemiyetin huzurudur. Adalet insanların cemiyet göreneklerine uymayan aksiyon ve reaksiyonları üzerinde muhakeme yapar ve karar verir. Bu karar ve hükmün objektif delillere istinat etmesi istenir. Bunun için de fennin her şubesinden istifade imkânları araştırılır. Bunların başında da tıp gelir. Adalet her bilim dalından faydalanabilir. Adli Tıp da tıbbın bütün açıklığı ile meydana çıkmasına yardım eder. Adli tıp insanların en yüksek zihin melekelerinden, onların çürümüş, toprak olmuş en küçük bakıyelerine kadar tedkik eder. Tıp'da muayene, teşhis ve tedavi yerine hukukta muhakeme, karar ve infaz vardır. Yani organik bir marazın teşhis ve ona bir çare bulunma yanında, sosyal bir marazın meydana çıkarılması ve zarar görenin tatmin edilmesi gelir. Adalet ıslahına imkân göremediği marazı ifna dahi eder. Tıpta bu kadar ileri gidilmediği ve iyileşmiyecek bir hastanın öldürülmesi (euthonasia) uygun görülmemektedir.

Bir suçlunun idamı keyfiyeti de her zaman münakaşalara yol açmaktadır.

Hukuk ve tıbbın metodları arasında bazı ayrılıklar da vardır. Hukuk, kanunlara bağlı ve Stable'dir, tıp ise hareketli ve dinamiktir.

Adaletde tıbbın rolü oldukça geniştir, bilhassa ceza hukuku adli tıbbın büyük mikyasta yardımına muhtaçtır. Bazı defa tıbbın yardımı olmadan adalet hükmünü veremez. O halde tıp adaletin hükmüne iştirak eder.

Adli tıp, tıbbın her tekâmülünden adalet yararlı tarafları çıkarmaktadır. Son yıllarda tıp sahasındaki ilerlemeler antibiotikler ve proteinlerin izolasyonu istikametindedir. Her hayvan cinsine ait proteinlerin kan grupları gibi muhtelif gruplar halinde ayrılması ve bunların adetlerinin ve çeşitlerinin çoğalması sayesinde bu gün, kan, meni, tükürük, ce rahat, idrar gibi insanlara ait lekelerden şahısların hüviyetlerini tesbite, babalığın tâyininde istifade edilmektedir. Meselâ bir sigara izmaritinin üzerindeki tükürükten sahibine ait bazı hususiyetler söylenebiliyor. En

dakik laboratuvar çalışmalarında, mikrimetodlarla yapılan bu araştırmalar bugün adli tıpta günlük işler arasına girmiştir.

Adli tıp fizik ve kimyadaki yeniliklerden istifade yollarına giderek bugün toksikolojide şimik analizler gibi spectral analizler de yapmaktadır. Modern toksikoloji laboratuvarlarında spectrograflar, bir zehirlenme vakasında zehirin ne olduğunu pek kısa bir zamanda kaydetmektedirler.

Akıl hastalıklarının teşhisinde pozitif bir çalışma sahası açan elektro-ansefalogram'ın adli tıba tatbikatı yapılmış, bir akıl hastasının objektif teşhisi mümkün olabilmıştır. Aynı zamanda normal kimselerde ayrı ayrı grafikler veren bu alet sayesinde hüviyet tesbiti bakımından istifade imkânları araştırılmaktadır.

Atom enerjisinin atom bombası şeklinde tatbik sahasına konması sonunda adli tıp bu kuvvetin zararlarını tedkik için faaliyete geçmiştir. Hiroshima ve Nagasaki'deki infilâklarda ölenlerin ve kalanların üzerinde bu bakımdan araştırmalar yapılmıştır.

Adli tıp, sahasını sosyal tıba doğru tevsi etmiş bulunuyor. İş kazaları, meslek ve iş hastalıkları ve bunlarda malûliyet derecesinin takdiri aktüel işler arasındadır. Bütün bu geniş işler sebebiyle adli tıp içinde ayrıca psikiyatri, toksikoloji gibi ihtisas şubeleri belirmiştir. Modern adli tıp enstitülerinde doktorlar, kimyagerler, fizisiyenler iş birliği yapmaktadırlar ve artık laboratuvarsız tek hekimin selâhiyetleri tahdit edilmiştir. Hekimler için geniş bir ihtisas şubesi olan adli tıp bugün memleketlerde hukuk kültürü arasına da sokulmuştur, çünkü tıptan istifade imkânları ancak onun metodlarını bir dereceye kadar öğrenmekle mümkün olabilmektedir.

İngilterede cinayetlerden maada kaza, intihar, ansızın ölümler, şüpheli ölümler ve ölümden evvel bir doktor tarafından görülmemiş bütün ölüm vakalarında, hastahanelerde ameliyattan sonra 24 saat içinde ölenlere otopsi yapılır ve böyle vakalarda hukukî durumu tetkik eden "Coroner Court" denilen hususî mahkemeler vardır. Bu mahkemelerin hâkimleri (Coroner) çift selâhiyetlidir. Yâni hukuk ve tıp selâhiyetleri vardır. İngiltere ve Wales eyaletinde 270 Coroner mevcut olup bunlardan 10 tanesi hem hukuk ve hem tıp fakültelerinden mezun olduktan sonra hâkim olmuşlardır. Hekimlik selâhiyeti olmayan Coroner'ler tıp fakültelerinde uzun müddet özel kurslara devam ederek geniş adli tıp bilgisi aldıktan sonra Coroner olabilmektedirler. Coroner mahkemeleri ve cinayet mahkemeleri (Criminal Court) içinde otopsi salonları ve ihtiyaca yeter adli tıp laboratuvarları vardır.

Coroner mahkemeleri hâkimleri kendi sahalarındaki ölüm ve yaralanma vakalarını tetkik ve muhakeme ederken verilen raporları ve din-

lenen şahitlerin anlattıklarını bir hâkim ve hekim gibi düşünerek icabına bakmaktadırlar. Bu mahkemelerde tıbbî şahadetler yapılırken Coroner doktorla münakaşa etmekte ve neticede vukufu bir karar verebilmektedir.

Görüldüğü gibi adalet tıbdan büyük istifadeler sağlamakta ve tıbbın bazı kısımlarını mevzuu içine almış bulunmaktadırlar. Adalet diğer ilim ve bütün fen şubelerinden de istifade eder. Fakat bu çok mahduttur ve hiç bir zaman da hukukçu bu bilgileri kısmen olsun öğrenmeye lüzum hissetmez. Adalet sık sık tıbbın kararına müracaat ettiği için tıp içerisinde adli tıp denilen bir ihtisas şubesi ayrılmış ve bu bilim tıp kültürünün esas şubelerinden biri olmuştur.

Hekimlerin adli tıp bilgileriyle mücehhez yetişmeleri için bir çok medeni memleketlerde adli vakaların muayeneleri yapılırken ve raporları yazılırken hekim talebesi bizzat bulunur ve hatta hocalarının kontrolü altında bu muayeneleri yapar. Memleketimizde de tıp talebesinin daha fazla adli tıp bilgileriyle kuvvetli yetişmesi için aynı şekilde adli vakaları sık sık görmesi ve mahkemelerde adli şahadet yapılırken bulunması gerekmektedir. Kısaca izah edildiği üzere adaletin tıpla geniş ölçüde işbirliği yapması kendi metodları icabıdır.